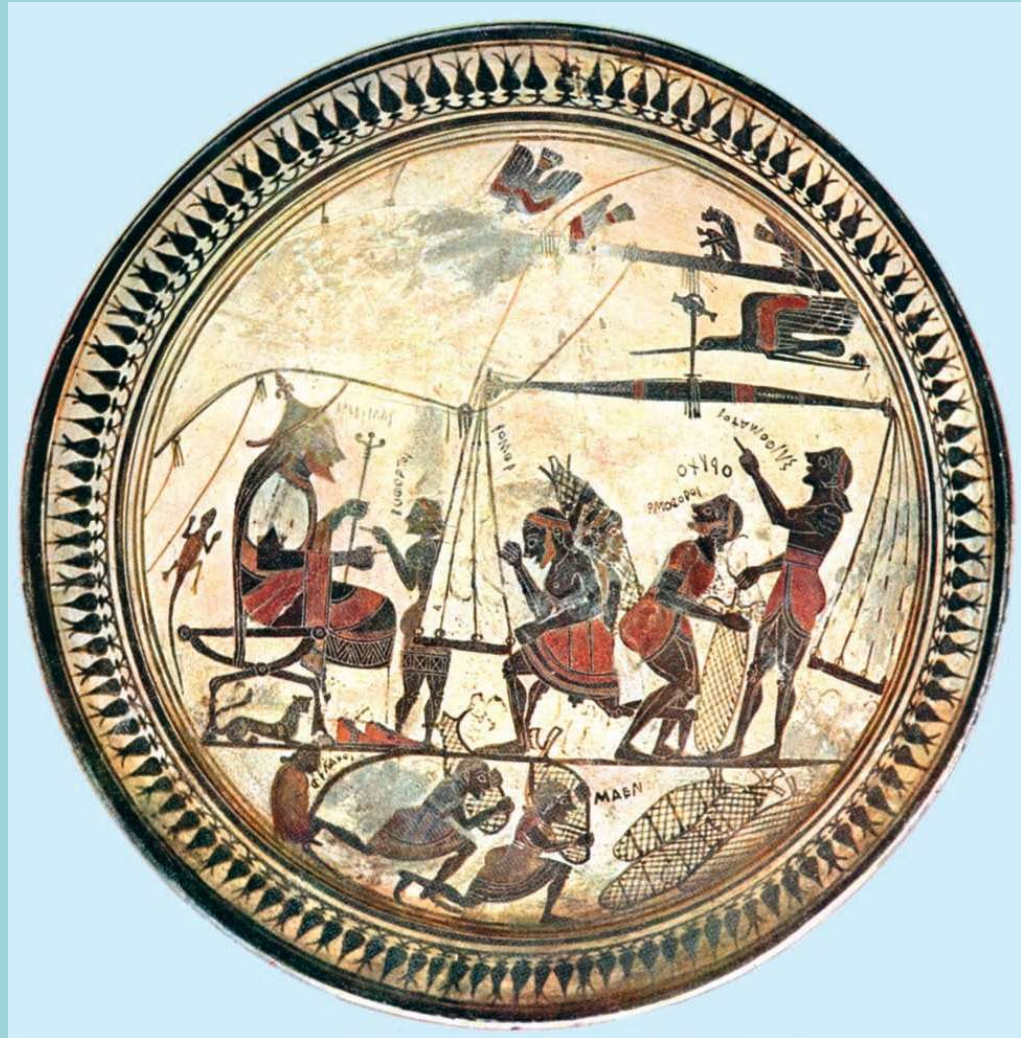

Dějiny Řecka I.

prednáška 7

Major temples and sanctuaries in the Greek homeland

Náboženstvo

- Gréci nemali slovo pre náboženstvo, až Rimania (lat. *religio* od re-ligare, opäť spojiť), bohovia boli všadeprítomní a všemocní, súčasť života (Hérodotos)

bohovia:

- sledovať aktivity ľudí
- pomáhať pri naplňovaní ich túžob
- chrániť v prípade nešťastia a choroby

smrteľníci:

- správne uctievať bohov, kult a slávnosti
- obeť v chrámoch (podľa pohlavia)
- konzultovanie veštiarní pri každej významnej udalosti

- grécka roztrieštenosť na rôzne *poleis* → rovnaká roztrieštenosť aj kultov, rôzne variácie na dvanásť olympských bohov plus rôzne iné kulty (dokonca metoikovia a otroci mali aj svoje vlastné)

- zdá sa, že náboženstvo nemalo rozhodujúci vplyv na ľudí (Aristoteles), ale opak je pravda

- kult a slávnosti organizovali jednotlivé *poleis* samotné, úradníci a občania volení ako kňazi, existencia rôznych náboženských spolkov, každý mestský štát mal svoje ochrانيateľské božstvo (Héra – Samos, Athéna – Atény, Apollón – Délos)

na počesť rôzne slávnosti: Panathénaje, Dionýzie, slávnosti boha Dia, Thesmophoria

Apaturia – (pôv. *amapatoria*, *omopatoria*), sviatok o spoločnom príbuzenstve, spoločný všetkým lónom (okrem Efezu a Kolofónu), v Aténach overovanie pôvodu detí aténskych občanov a ich zapisovanie do zoznamov (v tretí posledný deň, poriadané okolo prelomu októbra a novembra)

Panathénaje - príklad prelínania politiky a kultu (organizované v auguste), poriadané na počesť Athény, účasť zástupcov všetkých Aténčanov, mužov, žien a detí, povolená účasť aj metoikom a cudzincom, ale iba ako divákom

- ženy pletli *peplos* pre sochu Athény, potom veľká obeť, hostina
- každé štyri roky ako Veľké Panathénaje, ešte k tomu športové hry a hudobný festival (súťaže v hraní na kitharu, aulos a v prednese básní)

aj závody veslíc (Athéna vraj pomáhala pri stavbe lode *Argo*)
hlavná cena olivový olej z posvätného hája 12 olív

→ mal aj politickú dimenziu, Aténčania požadovali od svojich spojencov dary pre Athénu

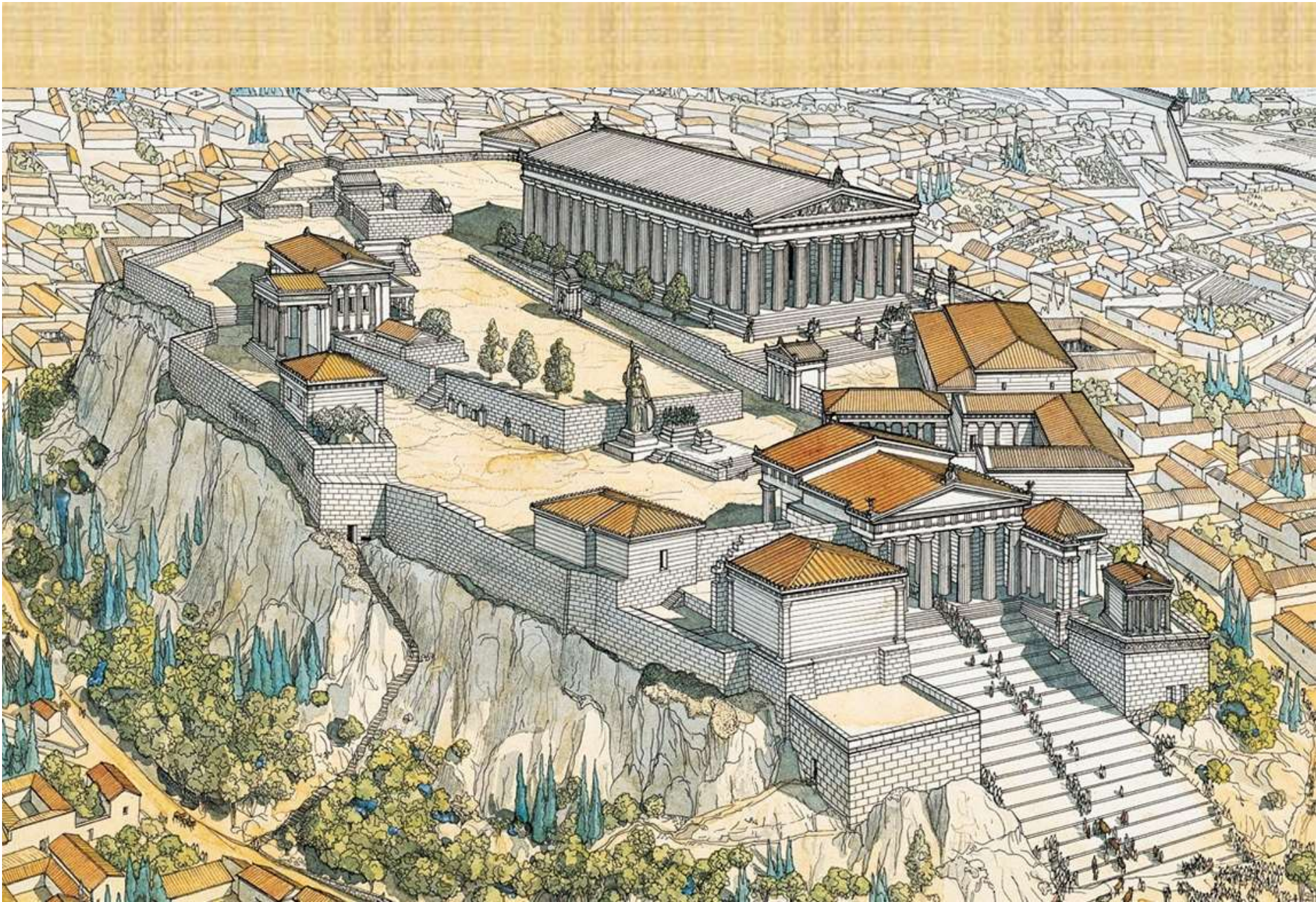
Dionýzie - festival na počesť boha Dionýza, prednes tragédií (pôv. iba zbor a jeden herec, postupne dvaja, traja herci a menej spevu zboru) a od 487 BC aj komédií

- boli dva druhy, vidiecke d. (*dyonisia ta kat' agrous*) v decembri
- mestské d. (*dyonisia ta en Astei*) na prelome marca a apríla, známe aj ako Veľké Dionýzie, zavedené v 6. stor. BC

- sprievod s obetami (chlieb, voda, víno, atď) a falusmi

Karneia - spartský festival na počesť boha Apollóna Karnea, v auguste, pôv. agrárny sviatok neskôr zmilitarizovaný, hlavne jeho druhá časť (život v stane, úkony na povel poľnice) tance, závody a hudobné súťaže so spevom

→ ale postupne prenikali aj iné grécke negrécke kulty, trácka bohyňa Bendis, egyptská Izis neattický boh Pan, alebo úplne nový kult Zeus Osloboditeľ (Dios Eleutherios), na počesť víťazstva pri Platajách

Obydliá a domy

sitos / opson

ariston, deipnon

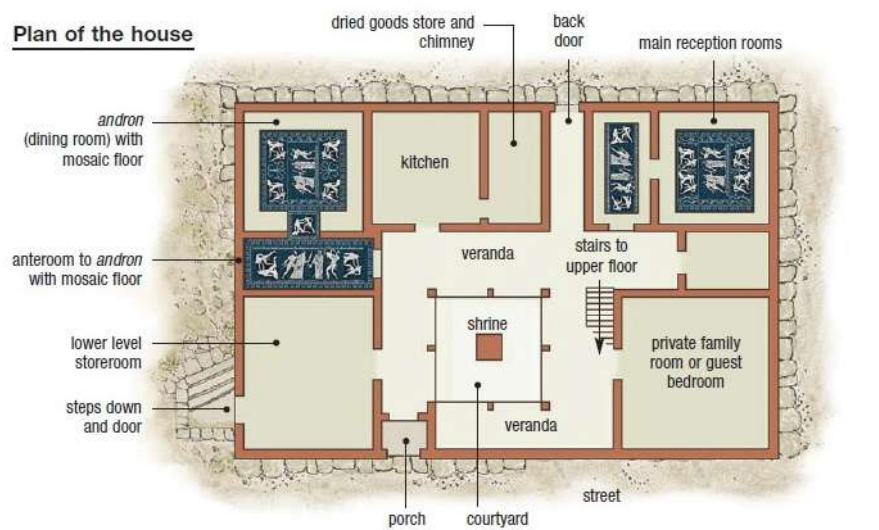
mageiros

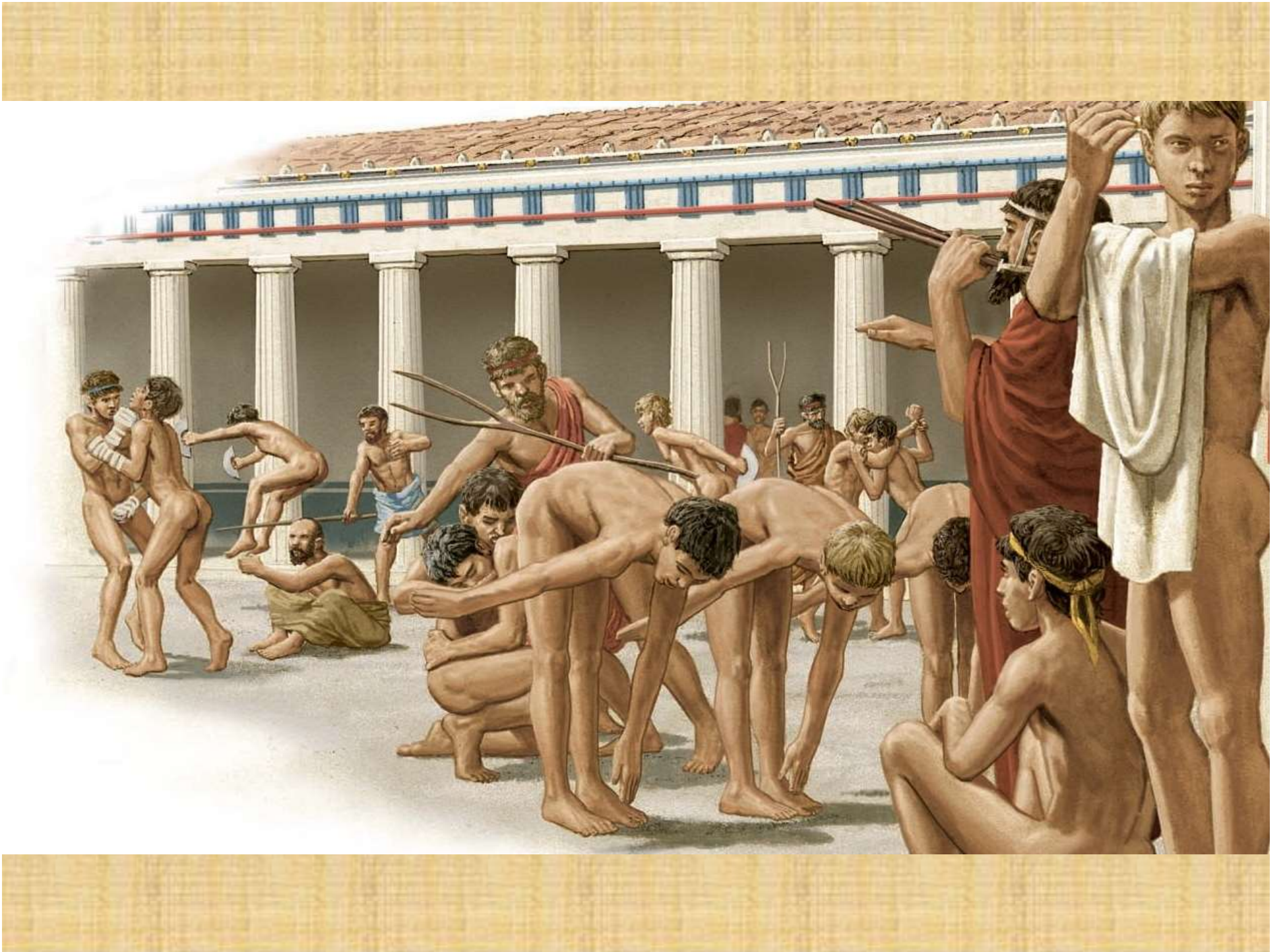
symposion

parasitos

Plan of the house

ca. 3 roky → apaturia

7-12 r. → vzdelávanie (gramatika), telesné cvičenia (gymnásion)

12 – 16 r. → vyššie

vzdelávanie (rétorika, hudba, filozofia)

16 – 30 r. → efébovia, 20 r. prah dospelosti, služba v armáde, členstvo v sneme

30 - → dospelí, verejné úrady

paidónomos

paidagógos

Postavenie žien

bola osobne slobodná, ak občianka vyššie postavenie, ale vždy pod ochranou nejakého mužského príbuzného, resp. manžela (*kyrios*)
dievčatá boli zasubované už od veku ca. 5 rokov, vydávali ich hneď po dosiahnutí pohlavnej zrelosti a účelom legálneho manželstva bolo plodenie potomkov, manželstvo dojednávajú za ženu jej mužskí príbuzní, do manželstva prinášala veno v podobe hnutel'ného aj nehnuteľného majetku

žena ako „*krásne zlo*“ (už Hesiodos), príčina všetkých mužských problémov

- starala sa o chod domácnosti (*oikonomia*) a deti, prípravu jedla, tkanie látok, dozor nad prácou otrokov v domácnosti, ale mohla zastávať aj pozíciu kňazky (napr. kult Demetry v Eleusíne)
- ostávali väčšinou doma (ideálny stav), ak sa zjavili vonku, poškodzovalo to ich dobrú povest', vždy telo pokryté šatami
- neočakávalo sa však od nej žiadna „inteligencia“, diev. zriedkavo získavali vzdelanie ako chlapci, ak mali vzdelanie tak potom hetéry (*hétairai*), telo pokryté šatami, ale viac priehľadné

Zásady životného štýlu

- umiernenosť, sebaovládanie → *egkrateiá, sofrosyné* (odev, jedlo, majetok)
- v Aténach kontrolovali úradníci, fyzické prehliadky občanov, dozor životného štýlu (znaky luxusu ako prejav nedemokratickeho zmýšľania)
 - snaha byť: slušná žena, dobrý priateľ, legitímny dedič, naozajstný muž, zbožný muž, občan, pravý Grék
 - snaha nebyť: márnokratník, podvodník, otrok